

ADALET VE KAHRAMANLIK

YARGI tartışması bitmedi. Yargıtay Başkanı, "Adalet Yılı" nı açarken yaptığı geleneksel konuşmada, " askeri yargı" nın normal bir yargı yolu olamayacağını belirtmiş, " Yargıçlığın özü kimseden emir almamaya dayanır; askerliğin özünü ise emir-komuta oluşturur" demişti. Askeri Yargıtay Başkanı ise, " Komutanlardan emir almayız ; kararlarımız bağımsızdır" diyerek karşılık verdi. O zamandan beri, komutanlarından baskı gören askeri yargıçların iddialarıyla yargıçlara emir vermediklerini söyleyen komutanların hikayeleri birbirini izleyip gidiyor.

Dün de, eski Ankara Sıkıyönetim Komutanı ve şimdiki ANAP Genel Başkan yardımcısı emekli Orgeneral Recep Ergun, " Bir komutan maiyetindeki astlarına yasalar çerçevesinde her türlü emri verebilir ; ancak askeri yargıçlara emir veremez" diyerek bu iddialar ve hikayeler zincirine bir yenisini ekledi.

Tartışma daha da süreceğe benzer.

Çünkü, yargı bağımsızlığı denen kavramın iki yönü Türkiye'de gereğince anlaşılmiş ve bağdaştırılmış değildir.

Birinci yön, karakterle ilgilidir ve ilk bakışta çok kişisel gözükür. Yargıç olacak kişinin, hangi statü içinde olursa olsun, vicdanından başka hiçbir emir kaynağı kabul etmemesi esastır. Vicdan ise, özellikle hukukta, geçerli bir emir kaynağı olabilmek için; yalnız temiz bir namusla değil, engin bir felsefi düşünce ve derin bir bilgi hazinesiyle beslenmiş olmalıdır. Dolayısıyla, yargıç, sağlam karakter ile iyi eğitimin hamurundan oluşan bir adalet heykelidir.

Böylesi, hangi statüde, hangi atmosferde, hangi emir-komuta zinciri içinde olursa olsun, sapasağlam durur.

Yaptığı iş, kahramanlık da değil, sadece yargıçlıktır.

Çünkü, başka türlü yargıçlık olmaz.

Belki iyi memurluk, iyi subaylık falan olur ama, yargıçlık olmaz.

Türkiye'nin adalet tarihinde öyle sivil yargıçlar ve öyle sivil yargı kuruluşları görülmüştür ki, seçimleri ve atanmaları görünürde tam bağımsızlık güvencelerine bağlandığı halde, ülkenin değişen koşullarından en çok onlar etkilenmiş, kimse emir vermediği halde istenene en uygun kararları onlar almışlardır.

Buna karşılık, yine Türkiye'nin adalet tarihinde öyle askeri yargıçlar ve öyle askeri yargı kuruluşları görülmüştür ki, en koyu sıkıyönetim dönemlerinde bile vicdanlarından başka emir dinlemeyip en bağımsız kararlara imzalarını atmışlardır. Batı dillerinde zaman zaman söylenen " Askeri müzika ne kadar müzikse, askeri adalet de o kadar adalettir" sözü Türkiye'de her zaman doğru çıkmamış, Askeri Yargıtay'ın 12 Mart ve 12 Eylül dönemlerindeki tutumunda bu sözü yalanlayan önemli örnekler oluşmuştur.

Ama, yargı bağımsızlığının bir ikinci yönü vardır ki , o yön Yargıtay Başkanı'nın son konuşmasındaki endişenin özünü meydana getirir.

Vicdanından başka emir dinlemeyen, yani düpedüz yargıçlık görevini yapan insan, bunu bir çok şeyi göze alarak başaran bir insan olmamalı, yani kahramanlık taşıyormuş durumuna düşürülmemelidir.

İyi bir yargıç en çok rahatsız eden, anlatılması da en zor olan duygu herhalde budur.

Oysa, ne görüyoruz ?

Yalnız bu Anayasa döneminde değil, 1961 Anayasası zamanında da 12 Mart 1971'den sonra çıkarılan bir takım yasalar askeri yargının yapısını askerliğin kurallarına doğru biraz fazla eğmiş, özellikle " piramidi korumak " düşüncesinin yarattığı emeklilik işlemleri iyi yargıçın " kahramanlığı " nı kendisine pahalıya ödeten sonuçlar doğurmuştur.

Şimdiki Anayasa'da da " Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu "nda kuruluş tarzı bakımından Adalet Bakanlığının ağır basması ve bütün yüksek yargı organlarına atamalarda son sözün Cumhurbaşkanınca söylenmesi, yargıçların zihinlerinde geleceğe dönük endişelerin filizlenmesine yol açmıştır. " Şöyle karar verirsem beni şuraya atamazlar ama, ben yine iyi yargıç olarak öyle karar vereceğim" diyen yargıç, kahramanlığa ve özveriye doğru ilk adımını atmış demektir.

Ama, bilelim ki, adaleti yerine getirmenin bir kahramanlık ve özveri haline geldiği yerde adaletin de sonu gelmeye başlar.

Yargıtay Başkanı'nın anlatmak istediği galiba buydu.

Mümtaz SOYSAL

MİLLİYET - 13 Eylül 1988